נערה המאורסה פרק עשירי נדרים

רש"י — ר"ן — עח.

ה) זה הדבר אשר צוה ה'. דנריס ככתבן דאין בעל מתיר דכתיב אם הפר יפר אותם איסה: **פ"ל זה הדבר.** ואי אפשר לשנות בדבר אחכ מתיר דכתיב אלה לאשי המטות וכתיב לא יחל דברו אכל לאשי המטות מוחלין לו ומפיסי הכריימה נאמר כאן כו' וגאמר בשחוטי חוץ מה נהלן דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל דכולהו מיחייבי משום שחוטי חוץ: **אף בפרשת נדרים כו'.** ולקמן מפרש למאי הלכתא: **להכשיר ג' הדיוטות.** בהפרת נדרים דאהרן חד ובניו חד וכל ישראל הרי תלתא ומדכתיב כהו כל ישראל שמע מינה להכשיר שלשה הדיוטות: **והא לאשי המעות כתיב.** בהפרת נדרים דמשמע מומחין: [**ביחיד מומחה**]. להכשיר כהן יחיד מומחה לרגיס: **לאשי המעות בשחוטי חוץ למאי הלכתא.** דהא אקשינן להו להפרת נדרים: **לומר שיש שאלה בהקדש.** לפרשת שחוטי חוץ שייכא לגני הקדש וקמ"ל לאשי המעות דנשאלין עליו להקדש טעות אינו הקדש: **אין שאלה בהקדש.** להקדש טעות הוי הקדש: **כ"ש ליש להו ג"ש.** ולא הוה כתיב לאשי המעות בשחוטי חוץ דלא גמרינן ג"ש: וקא מקשינן לג"ש למאי הלכתא כתיב זה הדבר בשחוטי חוץ: **ואינו חייב על המליקה.** שאם מלק עוף בחוץ אינו חייב: **והכתיב שכח עמהן.** בסמוך לאותו פסוק וידבר משה את מועדי ה' בפרשת אמור אל הכהנים וכתיב לעיל אינה מלבד שבתות ה' וגו': **והא.** פרשת נדרים: **מסיערא כתיבא.** בלד אותה הפרשה דפנחס כתיב פרשת נדרים: לריכין

ולא נאמר פרשת נדרים עמהן [7]רב אסי בר נתן קשיא ליה הא מתניתא אתא לנהרדעא לקמיה דרב ששת ולא אשכחיה אתא אבתריה למחוזא א"ל מועדי ה' נאמרו ולא נאמרה שבת בראשית עמהן והא כתיב שבת עמהן ותו מועדי ה' נאמרו ולא נאמרה פרשת נדרים עמהן והא מסיטרא כתיבא א"ל הכי קתני מועדי

זה הדבר חכם מתיר ואין בעל מתיר תניא אידך זה הדבר בעל מפר ואין חכם מפר שיכול ומה בעל שאין מתיר מפר חכם שמתיר אינו דין שמפר ת"ל זה הדבר בעל מפר ואין חכם מפר [6]נאמר כאן זה הדבר ונאמר להלן [1]זה הדבר בשחוטי חוץ מה בשחוטי חוץ אהרן ובניו וכל ישראל אף פרשת נדרים אהרן ובניו וכל ישראל ומה כאן ראשי המטות אף להלן ראשי המטות בפרשת נדרים למאי הלכתא אמר רב אחא בר יעקב [8]להכשיר שלשה הדיוטות והא [2]ראשי המטות כתיב [3]אמר רב חסדא ואיתימא ר' יוחנן [2]ביחיד מומחה ראשי המטות בשחוטי חוץ למאי הלכתא אמר רב ששת לומר [2]שיש שאלה בהקדש לב"ש [3]דאמר אין שאלה בהקדש ראשי המטות דכתיב בשחוטי חוץ למאי הלכתא ב"ש ליה להו גזירה שוה זה הדבר בפרשת נדרים למאי כתיב לומר חכם מתיר ואין בעל מתיר בעל מפר ואין חכם מפר זה הדבר בשחוטי חוץ למאי כתיב לומר [7]על השחיטה חייב ואין חייב על המליקה אלא לב"ש להכשיר ג' הדיוטות מגלן נפקא להו מדרב אסי בר נתן דכתיב [3]וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל והתניא רבי יוסי הגלילי אומר מועדי נאמרו ולא נאמרה שבת בראשית עמהן בן עזאי אומר מועדי נאמרו

ה) זה הדבר אשר צוה ה'. דנריס ככתבן דאין בעל מתיר דכתיב אם הפר יפר אותם איסה: **פ"ל זה הדבר.** ואי אפשר לשנות בדבר אחכ מתיר דכתיב אלה לאשי המטות וכתיב לא יחל דברו אכל לאשי המטות מוחלין לו ומפיסי הכריימה נאמר כאן כו' וגאמר בשחוטי חוץ מה נהלן דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל דכולהו מיחייבי משום שחוטי חוץ: **אף בפרשת נדרים כו'.** ולקמן מפרש למאי הלכתא: **להכשיר ג' הדיוטות.** בהפרת נדרים דאהרן חד ובניו חד וכל ישראל הרי תלתא ומדכתיב כהו כל ישראל שמע מינה להכשיר שלשה הדיוטות: **והא לאשי המעות כתיב.** בהפרת נדרים דמשמע מומחין: [**ביחיד מומחה**]. להכשיר כהן יחיד מומחה לרגיס: **לאשי המעות בשחוטי חוץ למאי הלכתא.** דהא אקשינן להו להפרת נדרים: **לומר שיש שאלה בהקדש.** לפרשת שחוטי חוץ שייכא לגני הקדש וקמ"ל לאשי המעות דנשאלין עליו להקדש טעות אינו הקדש: **אין שאלה בהקדש.** להקדש טעות הוי הקדש: **כ"ש ליש להו ג"ש.** ולא הוה כתיב לאשי המעות בשחוטי חוץ דלא גמרינן ג"ש: וקא מקשינן לג"ש למאי הלכתא כתיב זה הדבר בשחוטי חוץ: **ואינו חייב על המליקה.** שאם מלק עוף בחוץ אינו חייב: **והכתיב שכח עמהן.** בסמוך לאותו פסוק וידבר משה את מועדי ה' בפרשת אמור אל הכהנים וכתיב לעיל מינה מלבד שבתות ה' וגו': **והא.** פרשת נדרים: **מסיערא כתיבא.** בלד אותה הפרשה דפנחס כתיב פרשת נדרים: לריכין

לאשי המעות דכתיב בשחוטי חוץ למאי הלכתא. דכיון דילפינן גזירה שוה מנדרים הוו להו שחוטי חוץ כתיב כהו נמי לאשי המעות: **זה הדבר.** ג"ש דלא מוקמי לה לג"ש: **לומר חכם מתיר ואין בעל מתיר וכו'.** וכי מימא ולב"ה דמוקמי לה לג"ש מנא להו הא איכא למימר דמיניה נמי ילפי לה דגהי זה הדבר דנדרים לאו מופנה הוא כיון דזה הדבר דשחוטי חוץ מופנה הוא ליה מופנה מלד אחד ולמדין: **זה הדבר דשחוטי חוץ למה לי.** לג"ש דלית להו גזירה שוה: **לומר על השחיטה הוא חייב.** וב"ה נפקא להו מדכתיב אשר ישחטו[7] וכדאיתא בתורת הכהנים[8]: **להכשיר ג' הדיוטות מנא להו.** דהא לב"ה ילפינן להו מגזירה שוה דשחוטי חוץ: **ולא נאמרה שבת בראשית עמהן.** קס"ד עם פרשת המועדות: **ולא נאמרה פרשת נדרים.** עמהם עם המועדות: **והא כתיב שבת בראשית עמהן.** דבסדר אמור אל הכהנים כתיבא שבת ומועדות בתר הכי בראשי המטות פרשת נדרים. סטרא תרגוס של קלה[9]: **מועדי ה' לריכין קידוש כ"ד.** דכתיב אשר תקראו אותם[9] קרי ביה אתם שלריכין ב"ד לקדש לאשי הדשים כדי לעשות המועדות בזמנן: **שבת בראשית אינה לריכה קידוש כ"ד.** שאין ב"ד לריכין לקדש אחד בשבת כדי לעשות שביעי לו שבת והייט דקתני מועדי ה' נאמרו לענין קדושת ב"ד וכדפרישנא שבת בראשית לא נאמרה עמהן לאותו ענין של קידוש והייט דקאמר בן עזאי מועדי ה' נאמרו לענין שלריך מומחין לקדש את החדש מפני המועדות אבל פרשת נדרים לא נאמרה עמהן לאותו ענין דמדכתיב אשר תקראו אותם ולמשה ואהרן קאמר משמע דבעי תרי מומחין כוותייהו ואין ב"ד שקול ומוסיפין עוד אחד הרי ג' וכיון דשבת ונדרים סמיכי לתועדות וכתיב במועדות אלה למעוטא משמע דממעט להו כל חד וחד למילתיה שבת לקידוש ב"ד דליהוי קבועה אנפשה ונדרים לומר דלא בעי בהו מומחין דאפילו בהדיוטות אגי: **והא כתיב שבת בראשית לאשי המעות כתיב.** אלמא הדיוטות אין כשרין להפרת נדרים: **ביחיד מומחה.** להכי כתיב לאשי המעות לאשמועינן דהיכא דהוי מומחה ביחיד אגי וממעטינן דאלה יצאין דהיכא דהוו הדיוטות מתכשרי בשלשה.

ומשמע

נשאל עליה פטור דכיון שיש שאלה בהקדש כאילו לא הקדישה מעולה דמי דחכם עוקר הנדר מעיקרו: **לבית שמאי דאמרי אין שאלה בהקדש.** גרים פרק ב"ש (מיל דף ל:) דהקדש טעות הקדש וכיון שכן ואלו לב"ש אין שאלה בהקדש דשאלה לא מהני אלא משום דהוה ליה כנדר טעות: **לאשי המעות דכתיב בשחוטי חוץ למאי הלכתא.** דכיון דילפינן גזירה שוה מנדרים הוו להו שחוטי חוץ כתיב כהו נמי לאשי המעות: **זה הדבר.** לב"ש דלא מוקמי לה לג"ש: **לומר חכם מתיר ואין בעל מתיר וכו'.** וכי מימא ולב"ה דמוקמי לה לג"ש מנא להו הא איכא למימר דמיניה נמי ילפי לה דגהי זה הדבר דנדרים לאו מופנה הוא כיון דזה הדבר דשחוטי חוץ מופנה הוא ליה מופנה מלד אחד ולמדין: **זה הדבר דשחוטי חוץ למה לי.** לב"ש דלית להו גזירה שוה: **לומר על השחיטה הוא חייב.** וב"ה נפקא להו מדכתיב אשר ישחטו[7] וכדאיתא בתורת הכהנים[8]: **להכשיר ג' הדיוטות מנא להו.** דהא לב"ה ילפינן להו מגזירה שוה דשחוטי חוץ: **ולא נאמרה שבת בראשית עמהן.** קס"ד עם פרשת המועדות: **ולא נאמרה פרשת נדרים.** עמהם עם המועדות: **והא כתיב שבת בראשית עמהן.** דבסדר אמור אל הכהנים כתיבא שבת ומועדות בתר הכי בראשי המטות פרשת נדרים. סטרא תרגוס של קלה[9]: **מועדי ה' לריכין קידוש כ"ד.** דכתיב אשר תקראו אותם[9] קרי ביה אתם שלריכין ב"ד לקדש לאשי הדשים כדי לעשות המועדות בזמנן: **שבת בראשית אינה לריכה קידוש כ"ד.** שאין ב"ד לריכין לקדש אחד בשבת כדי לעשות שביעי לו שבת והייט דקתני מועדי ה' נאמרו לענין קדושת ב"ד וכדפרישנא שבת בראשית לא נאמרה עמהן לאותו ענין של קידוש והייט דקאמר בן עזאי מועדי ה' נאמרו לענין שלריך מומחין לקדש את החדש מפני המועדות אבל פרשת נדרים לא נאמרה עמהן לאותו ענין דמדכתיב אשר תקראו אותם ולמשה ואהרן קאמר משמע דבעי תרי מומחין כוותייהו ואין ב"ד שקול ומוסיפין עוד אחד הרי ג' וכיון דשבת ונדרים סמיכי לתועדות וכתיב במועדות אלה למעוטא משמע דממעט להו כל חד וחד למילתיה שבת לקידוש ב"ד דליהוי קבועה אנפשה ונדרים לומר דלא בעי בהו מומחין דאפילו בהדיוטות אגי: **והא כתיב שבת בראשית לאשי המעות כתיב.** אלמא הדיוטות אין כשרין להפרת נדרים: **ביחיד מומחה.** להכי כתיב לאשי המעות לאשמועינן דהיכא דהוי מומחה ביחיד אגי וממעטינן דאלה יצאין דהיכא דהוו הדיוטות מתכשרי בשלשה.

ומשמע

לא.) אמר שור שחור שיצא מביתי ראשון יהא קדוש ויצא לבן ב"ש אומר הקדש הילכך לא מהניא שאלה דאפילו טעות ודאי הוי הקדש וכ"ש בטעות שבא ידי חרטה יצא לחולין: ב"ש ליית להו נזירה שוה. ולקמן בני הדיוטות מנא להו דאי הוו דרשי ג"ש למילף נדרים מבשחוטי חוץ להכשיר הדיוטות הוו ילפי נמי שחוטי חוץ מנדרים דאין ג"ש למחמה: **לומר לך חכם מתיר ואין בעל** מתיר. וכדאיתא לעיל דאית ליה ג"ש ונם חכם מתיר ואין בעל מתיר ק"ל דמפקה מלד אחד הך דשחוטי חוץ: **על השחיטה הוא חייב.** אם שחט עוף קדשים בחוץ חייב אע"פ שאין זה דרך הכשרו בעופות ואם מלקו בחוץ פטור. ומאן דדרים נזירה שוה נפקא ליה כדדרים בתורת כהנים אשר ישחטו על השחטה היא חייב אע"פ שאין זה דרך הכשרו חייב ואינו חייב על המליקה:

מסורת הש"ס

א) כ"ב קכ: כל הסוגיא, ב) [לקמן ע"ב ומ"ב], ג) [כ"ב קכ: מיר ט.], ד) [כ"ב קכא. מיתא ר' יוסי], ה) [שיין לקמן עז:], ו) [פ"י ה"מ], ז) עי' פנהדרין קב ע"ב וכרש"י שם: וקנים שפלים, ח) [ויקרא יז], ט) [אחרי פרשה יג], י) [שמות יגן], כ) [ממקן שיך לע"ב], ל) [ויקרא כג],

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו וְאֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ לֵאמֹר:
ויקרא יז ב
2. וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ: במדבר ל ב
3. וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מֹעֲדֵי יְיָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
ויקרא כג מד

מוסף רש"י

מה בשחוטי חוץ אהרן ובניו כו'. כתיב כהו דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל, אף פרשת נדרים אהרן ובניו וכל ישראל, כאילו כתיב כהם וכל ישראל, מתפרש לקמן למאי הלכתא (רש"ים ב"ב קכ:). אף להלן. בשחוטי חוץ לאשי המעות (שם). בפרשת נדרים למאי הלכתא. כעין בני נדרים אהרן ובניו וכל ישראל (שם). להכשיר שלשה הדיוטות. דכתיב לא יחל דברו, הוא אינו מיחל אבל אחרים מתירין לו, כגון שלשה דהוו כית דין כתלמידין בסנהדרין (כ.) ואפילו לשמואל דאמר הכם שנים שדנו דיינין דין אלא שנקרלו כ"ד אלוף, הני מילי דיני ממונות, אבל למיסרי איסור נדר לא סני בפחות מג', ולהכי אהני גזירה שוה כאילו נכתב בנדרים אהרן ובניו וכל ישראל, לומר לך שקולין כל ישראל לכתיר נדרים, ואפילו הדיוטות, כאהרן ובניו (ב"ב שם). והא ראשי המטות כתיב. דמשמע מומחין (שם). ביחיד מומחה. נקי בנמרת, כלומר רב מוכיח, ואלו דכתב ראשי לשון רבים, מומחין דעלמא קאמר (שם). שיש שאלה בהקדש. כמו שיש שאלה בנדרים, דבנדרים כתיב לא יחל דברו, והוא הדין לכל הקדשות, שאם שחט קדשים בחוץ ונתחייב כרת ואח"כ הלך אצל חכם להתיר לו הקדשו ומצא לו פתח של תרטה ועקר את הקדש מעיקרו ועבדיה כהקדש טעות, אינלא מיתת למפרע דלא הוה הקדש מעולם ומטור מכרת, והוא הדין לכל דבר הקדש בטעות שפתי, כגון תרומות ומעשרות, דאי בני מיתשיל עליהו וחחרין לעיבלן כדאמרינן בפלוגי פרק הנודר מן היירק (שם). לב"ש דאמר אין שאלה בהקדש. אין שאלה בשום הקדש בעולם, דאפילו כשיטלה לו כחכם פתח של תרטה אינו יכול להתירו, דאע"ג דעוקר את הנדר מעיקרו ועושהו נדר של טעות, אפילו הכי בני הקדש לא אמרי ב"ש הכי, דאפילו כשנעשה הקדש בטעות הידוע לבקדים תשבי ליה הקדש גמור, כ"ש היכי דהוקדש בלא טעות שלא יועיל פתח התרטה שיטלה לו החכם להתירו (שם). **חכם מתיר.** בלשון מיתר לך מותר לך, כדכתיב לא יחל דברו, הוא דלא יחל אבל אחרים מותלין לו, ולשון היתר משמע לשון נרשון אלא לא יחל, ושעם יש לדבר, לפי שהחכם אינו מתיר ביום שמעו כמו בעל בלא טענה, אלא ע"י שהוצא לו תרטה ועקר את הנדר מעיקרו, אלכך לא שייך ביה לשון הפרה אלא לשון התרה, שהתיר לו איסור ע"י הוצאה וטענה נתורה, אבל בעל מיפר לאשתו ביום שמעו בלא תרטה מגברת הכתוב כמו ומפר את בריתי, כל דבר קיום העקרה ומתבטל בלא טעם קרוי הפרה (שם). **ואין חכם מיפר.** שאם אמר מופר לך לא אמר כלום, דהכי משמע דבר זה הדבר, כמו שכתוב בפרשה מעבבן, לזה לשון התרה ולזה לשון הפרה, ולב"ה נפקא להו מבברת מדפרשת לעיל, דבתחם שייך לומר לשון הפרה ובכגל לשון הפרה (שם). על השחיטה. בתון חייב כרת, דאפילו השחוט עוף קדשים בחוץ, כדנפקא לן בתורת כהנים ומכתים (קנ), תלו אשר ישחט, ואין חייב על המליקה. של עוף בחוץ, דזה משמע כענין שמעורה בפרשה חייב, כדכתיב כי ישחט ולא כי ימלוק, ולב"ה דדרשי ליה לב"ש נפקא להו מהיכא דנפקא לן בת"כ ת"ל אשר ישחט, על השחיטה חייב ואין חייב על המליקה (ב"ב שם). **מועדי ה' נאמרו כו'.** סוגיה מפרש לקמיה (שם).

עין משפט נר מצוה

סו א ב מיי' פ"ו מהל' שגיגות הל' ו ופ"ד מהל' נדרים הל' ה סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רכח סעיף ו:
סו ג מיי' פ"ג מהל' נדרים הל' סס ופ"ד מהל' תרומות הלכה ח סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רנ סעי' ג:
סח ד מיי' פי"ח מהל' מעשה הקרבנות הלכה יח:

תוספות

סח בשחוטי חוץ כו'. לקמי' מפ' לה: להכשיר ג' הדיוטו'. דחד ליכא למימר, מדלעערך קרא לאשי מטות ליחיד מומחה מכלל הדיוטו' לא סני בחד, ומדלפיק (חד מיקמי' אתלמא, כמו דין דנמי' שלשה: לומ' שיש שאלה בהקדש. שאם שחט קבשי כחוץ ונעלא להקדש מפטר מקרבן וכרת: ולב"ש דאמרי אין שאלה בהקדש. דאמרי כגזיר (ל:) דהקדש טעות הקדש. [וממילא] דאין שאלה, דשאלה דנדר משום דמבטל לנדר נדר טעות: זה הדבר דנדרי'. כיון דלא נמרי ג"ש, למאי הלכתא: חכם מתיר וכו'. ולר"י דלעיל (פ:) דכי נמי דרשי' כיה כך, דרי' מיניה ג"ש, דהוי מופנה מלד אחד בני שחוטי חוץ: **הא** בתו' שבת. תחלת מועדות פ' פנחס (ומדבר כח): **והא מסיטרא** בתו'. בתר פרש' [המועדות כדאמר] המטות:

פירוש הרא"ש

ת"ל זה הדבר. חכם מתיר דכתיב לא יחל דברו והדיוטון הוא אינו מיחל אבל אחרים מוחלין לו דמשמע שעשה דבריו מולין ומתירין מעיקרן: להכשיר שלשה הדיוטות. דכל ישראל כשרין להפר נדרים (ויכוו) [ויכ'] ליכא למימר מדלעערך לאשי המטות להכשיר יחיד מומחה ומרי הוו ב"ד שקול הלכך צריך שלשה ואפילו לשמואל דאמר כנים שדנו דינם דין ה"מ לגמרות אבל לאיסורא מודה דבעי שלשה: ביחיד מומחה. והא דכתיב לאשי מלגלן רבים מומחין דעלמא קאמר: לומר שיש שאלה בהקדש. שאם שחט קדשים בחוץ ונעלא על הקדש ונעקר מעיקרן וכרת וה"ה לכל דבר הקדש כמוא שפתי כהן תרומה ומעשר כדאמר לעיל בפרק הנדר מן היירק (לף ונו.): ולב"ש דאמרי אין שאלה בהקדש. דסבירא להו דהקדש טעות הקדש כדאיתא בגמרא גזיר (לף

עה: נערה המאורסה פרק עשירי נדרים

ומשמע מהכא דיחיד מומחה דשרי נדרים דוקא סמוך כמומחה של מועדי ה' דהיינו משה ואהרן דאין הפרש בין זה לזה אלא שמועדי ה' צריכין שלשה מומחין ונדרים שני ביחיד. אבל הרמב"ם ז"ל כתב בפ"ו מהל' שבועות (הלכה ה) דכל שהוא רב מובהק מתיר יחידי ולפ"ז אמרו דהא דפריכינן הכא והא בפרשת נדרים דאשי המטות כתיב לא פריך אמאי דאמר דפרשת נדרים איכא מומחה דראשי המטות לאו סמוכין משמע דבכל דוכתי דבעי מומחין אלהים קרי להו והכא כיון דלא כתיב כהו אלא דאשי המטות פשיטא דלאו מומחה סמוך קאמר אלא למאי דאמרי דאפילו ג' הדיוטות פריך דהא דאשי המטות דלא משמע מומחין אפ"ה לאו הדיוטות נינהו ואמר רב מסדא ביחיד מומחה כלומר דגמירי וסביר. ולדידי קשיא לי אי הכי ג' הדיוטות מנלן ממעוטא דאלה נימא מומחין הוא דלא בעי כמועדי ה' אבל תלתא דגמירי וסבירי בעינן וכדכתיב דאשי המטות וכי תימא אי הכי מעוטא דאלה למה לי דהא מראשי המטות נמי משמע דלא בעינ מומחין וכדכתיבנא ליתא דאי מיעוטא דאלה דכתיב כמועדי ה' לא מצית מוקמת ליה למילתא אחריתי שפיר קאמר אבל כיון דמצית מוקמת ליה למעוטי שבת שאין צריך קידוש ב"ד תו לא מייתר לך מעוטא דאלה ומעוטא נמי שפיר מקיים לשבת דראשית ולפרשת נדרים דכתיב גבי מועדי ה' שאין אחד מהן שוה למועדות דנדרים למועדי ה' למה לי אלא ודאי כיון דאסמכינהו רחמנא גלי לן דמעוטא דאלה אנדרים נמי קאי ולמאי אי דלא בעי' מומחין מראשי המטות נפקא אלא ודאי דמשום סמיכותא משמע דלמעוטא דנדרים נמי אתא והכי מדרים אלה דהיינו מועדות אפי' כשהן ג' צריכין מומחין דידהו דהיינו סמוכין אבל נדרים כל שהן ג' אינן צריכין מומחין דידהו דהיינו דאשי המטות דגמירי וסבירי אלא כחד מיניהו קני כן ר"ל. ומייתו ראיה להך סברא דלא בעיא סמוך מדאזדקיק ליה רב לרב חנגאל יחידי והא רב לאו סמוך היה ואי מהא לא אריא דבירושלמי משמע שנטל רשות מן הנשיא דגרסי' התם [פוס"י] מהו למנות הזקנים לדברים יחידים נשמעינה מן הדא רב (מתני') [1] דהתיר נדרים ונראות כתמים מן דדמך בעו גבי בריה מומי מיסוף לך על מה שנתן לך אבא מ"ר יוסי בר בון כולא יהב ליה לדון יחידי ונראות כתמים ולהתיר נדרים ונראות מומין דדמך בעו גבי בריה מומין שבסתר מ"ל מיסוף לך על מה שנתן לך אבא ע"כ אלמא רב רשותא שקל ומש"ה איכא למימר דהוה מזדקיק יחידי ומיהו לא תימא דאדרבה הא ירושלמי דאיתי איפכא מוכח דסמוך בעינן דאי לא למה ליה לרב למנקט רשותא דלא קשי' דמש"ה נקטיה כי היכי דליהוי שרי נדרי בדוכתא דאיכא חשיבי מיניה ואי לאו רשותא לא יהי לתלמידא למשרא נדרא בתמרא דרביה. ומיהו עובדא אחרינא איכא בירושלמי דמשמע מיניהו דלא בעיא סמוך דגרס התם אמר קמיה דרבי יוסי רב הונא שרי נדרין ר' זירא בעא קמיה דר' יוסי רב הונא דראשי המטות בתמיה מ"ל ואין לית רב הונא מאן אינון דראשי המטות ורב הונא דאם לראשי המטות אלמא רב הונא אע"פ שלא היה סמוך הוה שרי נדרין ביחיד וכי תימא רשותא נקט מרים גלותא אי הכי מאי קמתמה ר' זעירא רב הונא דראשי המטות בתמיה ור' יוסי נמי למה ליה להדוריה רב הונא דראשי המטות תיפוק ליה דנקיט רשותא אלמא משמע דעכי דלא נקטיה משום דרב מובהק הוה שרי ביחיד. ודכינו שמואל ז"ל כתב בפרק י"ג [כ"ב קב:] כלשון הזה הכא נמי ביחיד מומחה נקי בגמ' כלומר רב מובהק וכבר כתבתי מזה בפ"ק דמכילתין [2] ובפרק ד' נדרים [3] בפ"ד. וקשה לי אי לא בעי מומחה אלא גמיר וסביר היכי הוה סבירא לר' זעירא דרב הונא לא מצי שרא נדרא ביחיד דראשי המטות כתיב משמע דלפרש נדרים נמסרה ליותר מובהקין שבדור והוה ס"ל לר' זעירא דרב הונא נדריה לאו בר הכי הוה ולפיכך אני אומר דלמאן דס"ל דלא בעינן סמוך כל שהוא רב מובהק בדורו מתיר יחידי. והולרכתי לכתוב זה מפני שראיתי מי שכתב דאפילו למאן דס"ל דלא בעי סמוך בזמן הזה ליכא מומחה דמזי לבהי והביא ראיה מן הירושלמי דהוה מתמה מעיקרא אפי' בכל הונא ולא ס"ל כן אלא אי לא בעי סמוך כל היכא דגמיר וסביר והוי מראשי המטות לפוס דריה קני: **מ"ר יוחנן השופק על מנת למיקט.** כדי להקניט אשתו שתהא סבורה שדעתו לקיים נדריה והוא אינו מתכוין לכך אלא שיפר לה לאחר מיכן: **אימתי אמרו מה הבעל נפרוקנה רשות לאב.** פירשתיה למעלה (דף פח.): **מאי לאו בשופק על מנת למיקט.** דכיון דפסק ותני שמע ושתק ומת ביום שלאחריו אין יכול להפר כל שתיקה בתשמע אפילו ע"מ למיקט אלמא הך שתיקה נמי מקיימת: **לא בשופק ע"מ לקיים.** שיהא הנדר מקויים בכך כלומר שקיימו בלבו והיינו דפרכינן אי הכי היינו שמע וקיים. ולא דמי האי שותק ע"מ לקיים דאמר הכא לשותק ע"מ לקיים דאמרינן לקמן (דף עט.) כדנפרש עלה דהתם ודכוותה אשכחן בהש"ס טובא תרי גווני בחד לישנא: **אלא בשופק סתם.** שלא נמר בלבו שיהא מקויים מעתה ולא שתק גם כן על מנת למיקט שהשתיקה

מועדי ה' [1] צריכין קידוש ב"ד שבת בראשית [2] אין צריכה קידוש ב"ד מועדי ה' [3] צריכין מומחה ואין פרשת נדרים צריכין מומחה אפי' בית דין הדיוטות והא בפרשת נדרים ראשי המטות כתיב [4] אמר רב חסדא ואיתימא רבי יוחנן ביחיד מומחה א"ר חנינא השותק על מנת למיקט מפר אפילו מכאן ועד י' ימים מתיב רבא [5] אימתי אמרו מת הבעל נתרוקנה רשות לאב בזמן שלא שמע הבעל או ששמע ושתק או ששמע והפר ומת בו ביום אבל שמע וקיים או ששמע ושתק ומת ביום של אחריו אין יכול להפר מאי לאו בשותק על מנת למיקט לא בשותק על מנת לקיים אי הכי היינו או שמע וקיים אלא בשותק סתם מתיב רב חסדא חומר בהקם מבהפר ובהפר מבהקם חומר בהקם שהשתיקה צריכין קידוש. דכתיב (ויקרא כג) אשר תקראו אותם במועדם: **שבת בראשית אין צריכה קידוש.** דמילתא וקדשה מגליה: **השופק על מנת למיקט.** שאינו שותק כדי לקיים הנדר אלא שעושה כדי להקניטה ולהוציאה כדי שלא תרגיל עוד בנדרים שהיא סבורה שהוא שותק על מנת לקיימו: **אפי' מכאן עד י' ימים.** יכול להפר הואיל ולא היה דעתו לקיים: **מאי לאו בשופק על מנת למיקט.** וכגון דאמר לחד דלמיקט עביד דכי מת ביום שלאחריו אין יכול להפר ותיובתא דרבי חנינא: **לא בשופק על מנת לקיים.** ולכך אינו יכול להפר: **היינו או שמע וקיים.** ותרי זימני למה לי: **בשופק סתם.** ולאומרא אזלינן: קיים

מסורת הש"ס

א) כ"כ קב: ע"ש קבה. יבמות כה: ע"ש בכורות לא. ע"ש, ב) לעיל פח. ע. עב., ג) [כ"ל: מגיתין רבי. רש"ש], ד) [דף מ: ד"ה ומסתמא], ה) [לעיל דף כג. ד"ה ומתר], ו) שייך לדף עט ע"ל.

תוספות

מועדי ה' צריכי' קידוש ב"ד. שנתרכי' לקדש ניסן לעשות בו פסח בט"ו בו: ואין שבת בראשית צריכה קידוש. שאין צריך לקדש יום ראשי' לקדש בשביעי בו לשבת: מועדי ה' צריכים מומחי. בדכתי' (ויקרא כג) אלה מקראי קדש אשר תקראו אותם. קרי ביה אתם, משה ואהרן דמומחי' מינהו: ואין נדרי' צריכי' מומחין. ולהכי סתם ס' נדרי' למועדי' לדרוש כן, ופ"ב תנתא הדיוטו נמי', כדפי' (ע"ח ד"ה לכסא') מדאלמודי' דאשי המטו' ליחיד מומחה: השותק ע"מ למקט. שתקשר אותו ונדעתו לנטל לה תמרי כן: אימתי [אמרו] מת הבעל כו'. הייט כריתת דאייתינן רים פירקין (לעיל פח.): מאי לאו. הא דתנן שמע ושתק ע"מ למיקט, וקתני דהוי שתיקה מעליא, ומהשתא הוא דמוכן לנדנמוך דלו קיים הייט שמע וקיים: שותק לקיים. כמו לקיים בהדיא ואין יכול להפר:

פירוש הרא"ש

מועדי ה' צריכים קידוש ב"ד. שמקדשין כ"ד ר"ח ניסן לעשות פסח בחמשה עשר בו: שבת בראשית. לפי שנס המועדים קודמין שבת להכי קרי ליה שבת בראשית: אין צריכה קידוש ב"ד. שוקדשו כ"ד יום ראשון לעשות שבת ביום השביעי ומתיב מועדי ה' יתירא למעוטי שבת מקודשים ב"ד: מועדים צריכין מומחה. דמתיב מועדי ה' אשר תקראו אותם קרי ביה אתם ומשה ואהרן מומחין היו: השותק ע"מ למיקט. להקניט ולצער אשתו אבל דעתו לספר: מאי לאו.

מסורת הש"ס

הא דקתני שמע ושתק תשמע בכל ענין אפי' שתק ע"מ למיקט: ומשני לא. דוקא בשותק ע"מ לקיים: אי הכי היינו שמע וקיים. דמשמע בכל מיני קיומין כין שאמר קיים ליכי כין ששתק ע"מ לקיים: אלא בשותק סתם. ולא נמר בלבו אינו מופר. כי אם לקיים אם להפר אבל אם נמר בלבו ושתק כדי למיקט לא הוי קיום: [1]קיים בלבו קיים הפר בלבו אינו מופר. כי צריך שיגיע הפרה כפיו אבל אם אמר בלבו קיים ליכי שוב אין יכול להפר והא דאמרי ב"ה לעיל שמנטל בלבו למאי דפרכינן דקאי אטלי ומבלי ניחא והר"מ ממי"ן פי' הפר בלבו היינו שתשב בלבו שיהא מופר אבל לא אמר בלבו מפור ליכי והוצרך לפרש לפירושו קיים בלבו קיים שתשב בלבו לקיים ושתק כל היום ומילתא דפשיטא היא דאפילו שתק סתם הוי קיום כי"ם שתק לקיים אלא אבל דבעי למימר הפר בלבו אינו מופר הפר בלבו קיים משמע דלאלתר

[1] מקיים ואין יכול להפר דכתיב אישה יקימנו ומשמע מיד שקיימו הוי מקוים וכן אישה יפיר מיד הוי מופר: היינו קיים בלבו. ס"ל דמש"ה מיהו לא שתק ע"מ לקיים כליכי ויהוה מני לשנויי בשותק ע"מ לקיים קאמרינא לא אלא תשם אלא למלתא לי שתיקה שהיא קיום לי נמי היינו דקא"ל בשותק סתם דשותק ע"מ לקיים קרי ליה סתם לגבי כלפי כיבא דאמר בלבו קיים ליכי: ולוקח הא בשותק ע"מ לקיים והא בשותק סתם. אבריתתא קא פריך כיון דליכא אלא ר' קרלפי מגלן למשוטי ע"מ למיקט לוקים קמא נמסתבר: ושמני קראי יתירי בתיב. ואם תאמרי אמאי ליתוי בשותק ע"מ למיקט. אם נדרה עם חשבה אלא הישבה לספר אי הנית בשביל כבוד שבת ודעתו לספר אמאי הוי קיים: אבל אינו יודע שיש מפריר. לא למד שהבעל יכול להפר נדרי אשתו: יפר. אחר כמה ימים דשתיקתו לא הוי קיום כיון דלא ידע שבדר לספר: אבל אינו יודע שזה. לא ידע שנדר זה אל ענוי נפש אי לא ידע שהתפיסה כאותו ענין שהוא נקרא ר"ר: רבי מאיר אומר לא יפר. דכיון דידע שיש מפריר קרינא ביה והחרים לה כיום שמעו: [רבנן סברי כיון דלא ידע שיש נדרו לספר נדר זה אי שהיה צריך הפרה לא קרינן ביה והחרים לה כיום שמעו] ומאמר ליכוח כשותק ע"מ למיקט ומאמר אמר ר' מאיר לא יפר כולהו דעתו לספר אלא שאינו יודע שבידו לספר ורבנן לא פליגי אלא דסברי דלא הוי שמיעה כלל: הדרן עלך נערה המאורסה

[1] ר"ן מהלי' קדוש החדש הלכה ה והלכה ז:

[2] מיי' פ"ה מהלי' קדוש החדש הלכה ו ופ"ה מהלי' סנהדרין הלכה ו ז:]

מוסף רש"י

מועדי ה' צריכין קידוש ב"ד. שהיו מקדשין את החדש על פי הראיה ומתוך כך מתקדש מועד המנו, שלפי מיהר הנעה ומיהר הנדשים המועדים מתעכבין, אבל המועדים עצמן לא היו מקדשין כי אם החדשים, כדתנן בר"ה (כב.) לגבי קידוש החדש, שאם ב"ד אומר מקודש וכל העם עונין אמרין מקודש מקודש, שנאמר אשר תקראו אותם, קרי ביה אתם, ומתי זמני מקודש מקודש נפקא לן מדכתיב מקראי קדש שהיו מקדשין את החדש על פי הראיה וזהו תיקון המועדות וקידושן (רשב"ם ב"ב קנא.). שבת בראשית. אין צריכה קידוש ב"ד. כשין שמקדשין המועדות על ידי קידוש ראשי חדשים, אין מקדשין אחד בשבת לעולם שביעי שלו שבת, אלא לשלש יום שביעי שבת הוא אלא קידוש ב"ד, ונפקא ליה מדכתיב מועדי ה' יחידה, דמנלי למיכתב אלה אשר תקראו אותם מקראי קדש, שבת בראשית קרי לשבת, שאוש דכל מועדות נמי אית בהו שבת שבתון, אלכן קרי ליה שבת בראשית, שמקודשת ונאה עצמה ימי בראשית, יבשבת ראשונה כתיב ויקדש אותו (שם). מועדי ה' צריכין שומחה. ולא מקדשי בני זדיוטות בהפרת נדרים, לא ביחיד מומחה בהפרת נדרים, אלא בשלשה עומדין, מילפינן בר"ה כה:) אין לך מומחה ישראל יותר ממשה רבינו קאמר ליה רחמנא עד איכא אחרן בהדך דמסיב אמר ר' אל משה ואל אהרן וגו' החדש הזה לכם, מה מומחין, ואין ב"ד יקול ומופיפין עליהם עוד אמר (ב"ב שם). אימתי אמרו. בגמרא קא נקיט ר' מתניתין, מת הבעל. שהוא אחרים, נתרוקנה רשות לאב. כתנם שמריין אין מבלי אל כלי, כלומר אינה כל הרשות מן הבעל וכא לרשות האב, בזמן שלא שמע הבעל. אח דרה קודם שימות, כיוסם שמנו בעינן ולידא, או ששמע ושתק או ששמע והיפר, חלקו בו כיוס שמע, ואפילו שמע ושתק לא הפר ולא קיים ולא הספיק להראות דעתו עד שמת בו כיוס, דהואיל ואמרי איכא שהוא כיוס דאי הוה בעל קיים מני מיפר יכא לאימר דמיתה גרמה לו, דתלמא לי הוה קיים אמרי הוה מיפר לה מיקמי דלעבר יומא, ומת בו כיוס קאי אשמע ושתק ועיל סח.). אבל שמע הבעל וקיים. אע"פ שמת בו כיוס, או ששמע ושתק, כל אותו כיוס, ומת הבעל ביום של אחריו אין האב יכול להפר. הואיל ועבר יום שמעו (לעיל שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com